

СТОРОНИ У ДОГОВОРІ ПРО ПАТРОНАТ НАД ДІТЬМИ PARTIES IN THE TREATY ON THE PATRONAGE OF CHILDREN

Лешанич Л.В.,
викладач кафедри господарського права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті зосереджена увага на сторонах договору про патронат над дітьми. Сімейний кодекс України зазначає, що договір про патронат укладається між органом опіки та піклування, з однієї сторони, та особою, яка прагне стати патронатним вихователем, з іншої. Проте, Сімейний кодекс України не зазначає, хто саме може бути патронатним вихователем.

Ключові слова: договір про патронат, сторони договору, патронатний виховател, патронатне виховання, орган опіки та піклування.

В статье сосредоточено внимание на сторонах договора о патронате над детьми. Семейный кодекс Украины отмечает, что договор о патронате заключается между органом опеки и попечительства, с одной стороны, и лицом, которая стремится стать патронатным воспитателем, с другой. Однако, Семейный кодекс Украины не указывает, кто именно может быть патронатным воспитателем.

Ключевые слова: договор о патронате, стороны договора, патронатный воспитатель патронатное воспитание, орган опеки и попечительства.

The article focuses on the aspect of the agreement patronage of children. Family Code of Ukraine states that patronage agreement concluded between the body of guardianship, on the one hand, and the person who aspires to become a foster parent, on the other. However, the Family Code of Ukraine does not specify exactly who can be a foster parent.

Key words: agreement on patronage, contract, foster parent, foster care, guardianship authority.

Проблема виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування – у нашій країні досить вагома. Патронатна форма виховання таких дітей мала б сприяти подоланню цієї проблеми. Проте, недосконалість законодавства, що регулює відносини патронатного виховання, робить застосування інституту патронату ще більш важким на практиці. У цьому й полягає *актуальність* досліджуваної теми.

Автор статті ставить перед собою мету проаналізувати сторони договору про патронат та запропонувати шляхи усунення прогалин в законодавстві, що пов'язані з невизначеністю цих категорій (сторін договору).

Необхідно зазначити, що договір про патронат досліджувало чимало науковців, а саме – Н. А. Аблятіпова «Проблеми правового регулювання сімейних форм виховання дітей, позбавлених батьківського піклування», Г. С. Лісіна «Прийомна сім'я як альтернативна форма виховання дітей-сиріт», Л. Ф. Кривачук «Сімейні форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування» та інші.

Керуючись нормами Сімейного кодексу України (далі – СК України), за договором про патронат орган опіки та піклування передає дитину-сироту або дитину, позбавлену батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої особи (патронатного вихователя) до досягнення дитиною повноліття, за плату [1].

Сторонами договору про патронат є, з одного боку, орган опіки та піклування, а з другого – патронатний виховател [2].

Стаття 252 СК України не містить вимог щодо особи патронатного вихователя та переліку осіб, які не можуть бути стороною в договорі. Однак З. В. Ромовська пропонує цю прогалину усунути за допомогою аналогії закону: не може бути патронатним вихователем, які опікуном та піклувальником, той, хто зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, позбавлений батьківських прав, а також особа, інтереси якої суперечать інтересам дитини [3, с. 475].

Такий варіант можливий, але вважаю, що відсутність законодавчого визначення особи патронатного вихователя та необхідність застосування аналогії закону тільки знижуватиме рівень застосування патронатного виховання на практиці. Тому пропоную внести доповнення до Сімейного кодексу України, а саме зазначити, що патронатним вихователем може бути подружжя або

особа, яка не перебуває у шлюбі, які взяли для спільного проживання та виховання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування. Патронатними вихователями не можуть бути особи:

- 1) визнані в установленому порядку недієздатними або обмежено дієздатними;
- 2) позбавлені батьківських прав, якщо ці права не були поновлені;
- 3) звільнені від повноважень опікуна, піклувальника в разі невиконання покладених на них обов'язків;
- 4) поведінка та інтереси яких суперечать інтересам дитини;
- 5) які за станом здоров'я не можуть виконувати обов'язки щодо виховання дітей;
- 6) які проживають на спільній житловій площі з членами сім'ї, які мають розлади здоров'я, що можуть негативно вплинути на здоров'я дитини.

Також доцільно було б зобов'язати кандидата на патронатного вихователя проходити курс підготовки в центрі соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді.

Щодо іншої сторони договору – постановою Кабінету Міністрів України № 866 від 24 вересня 2008 року зазначає, що органами опіки та піклування є районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад (далі – органи опіки та піклування), які відповідно до законодавства провадять діяльність з надання статусу дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, встановлення опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, із захисту особистих, майнових та житлових прав дітей [4]. Здавалося б, щодо цієї сторони договору про патронат немає жодної претензії. Проте, необхідність звертатися до підзаконних актів для з'ясування таких елементарних, базових питань процедури патронату над дітьми ще більш гальмує укладення договору про патронат над дітьми.

Усунення прогалини шляхом доповнення СК України нормами, які конкретизують сторін договору патронату або прийняття нормативно-правового акту, який би містив вичерпну інформацію про патронатне виховання, про сторін включно, вважаю, дало б можливість розширити застосування такої форми виховання дітей на практиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 21–22. – Ст.135;
2. Борисова В. І. До питання про форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, за сімейним законодавством України / В. І. Борисова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prz/2009_100/100_12.pdf.
3. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України : науково-практичний коментар / З. В. Ромовська. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. – 532 с.
4. Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини : Постанова Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 року // Урядовий кур'єр. – 2008. – № 76. – Ст. 47.

УДК 347.91+ 340.130.54+340.130+340.132

**ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ
У СУЧАСНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ:
ДО ПИТАННЯ ПРО ДЖЕРЕЛА ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ**
**SOME FEATURES OF USIS OF LAW IN MODERN CIVIL PROCEDURE:
QUESTION ABOUT SOURCES OF CIVIL JUDICIAL LAW OF UKRAINE**

Лічман Л.Г.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
голова Малиновського районного суду м. Одеси,
доцент кафедри цивільного процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Стаття присвячена дослідженню особливостей джерел цивільного процесуального права України та їх впливу на процес правозастосування у цивільному судочинстві. Проаналізовано Цивільний кодекс України, визначено процесуальні норми, які повинні враховуватися судом під час вчинення процесуальних дій при розгляді цивільних справ. Внесені пропозиції щодо вдосконалення чинного процесуального законодавства України.

Ключові слова: правозастосування, цивільний процес, презумпції, джерела цивільного процесуального права, цивільне процесуальне законодавство, Цивільний кодекс України.

Статья посвящена исследованию особенностей источников гражданского процессуального права Украины и их влиянию на процесс правоприменения в гражданском судопроизводстве. Проанализирован Гражданский кодекс Украины, определены процессуальные нормы, которые должны учитываться судом во время совершения процессуальных действий при рассмотрении гражданских дел. Внесены предложения по усовершенствованию действующего процессуального законодательства Украины.

Ключевые слова: правоприменение, гражданский процесс, презумпции, источники гражданского процессуального права, гражданское процессуальное законодательство, Гражданский кодекс Украины.

The article is devoted research of features of sources of civil procedure law of Ukraine and their influence on the process of uses of law in the civil legal proceeding. Author analyses the Civil code of Ukraine, judicial norms which must be taken into account during the judicial actions at consideration of civil cases are certain. Author make a suggestion to improve current judicial legislation of Ukraine.

Key words: use of law, civil procedure, presumption, sources of civil procedure law, civil judicial legislation, Civil code of Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Минуло більше двадцяти років після проголошення і визнання світовою спільнотою України незалежною державою. Прийнята в 1996 році Конституція України закріпила принцип верховенства права в умовах коли більшість ідеологічних постулатів, що визначали зміст економічних і правових стосунків втратили своє значення, актуалізувалися старі і виникли нові проблемні питання в усіх сферах суспільного життя, зокрема в правовій. Для цих років стало характерним прийняття принципово нового по суті матеріального і процесуального законодавства з притаманними йому прогалинами, колізіями та іншими суперечностями, а інколи й безглуздями. Таку недосконалість «правового поля» законодавець намагається усунути шляхом ухвалення нових законів або внесення змін і доповнень в чинні законодавчі акти. На жаль, такий природний законотворчий процес нерідко має безсистемний характер, що призводить до того, що не усуваючи старі колізії породжуються нові. Здійснення судочинства в таких умовах стає непростим, але дуже важливим процесом, чільне місце в якому поряд з особистістю правозаступача, його професійних та моральних якостей, світогляду, рівня право розуміння [16, с. 43-48], займає джерельна складова, тобто той правовий матеріал, що має законодавче закріплення, а також механізми та процедури, які забезпечують його реалізацію.

Метою статті є визначення джерельної складової в цивільному процесі та її впливу на процес правозастосування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Виклад основного матеріалу дослідження. Проблемні питання правозастосування, і перш за все судового, традиційно були предметом наукових досліджень, які почалися ще в середині 50-х років ХХ століття на сторінках провідного юридичного наукового журналу радянського періоду «Советское государство и право» [9, с. 47-51], а радянськими дослідниками було підготовлено низьку фундаментальних розвідок в цій галузі [18; 1; 13; 14; 7; 8; 10; 2; 4;], в результаті яких було сформовано радянський підхід до правозастосування, який можна умовно назвати як «законозастосування». Оскільки дослідження питання про концепції правозастосування виходить за межі цієї публікації обмежимося лише посиланнями на авторські публікації з цього приводу [17, с. 140-151].

Проголошення незалежності та зміна в суспільно-економічному ладі колишньої Української РСР призвели до необхідності перегляду підходів до регулювання всіх суспільних відносин.

Розробка та прийняття Цивільного кодексу України (далі – ЦК) стало важливим етапом розвитку регламентації оновлених цивільних відносин, які набули більш ці-